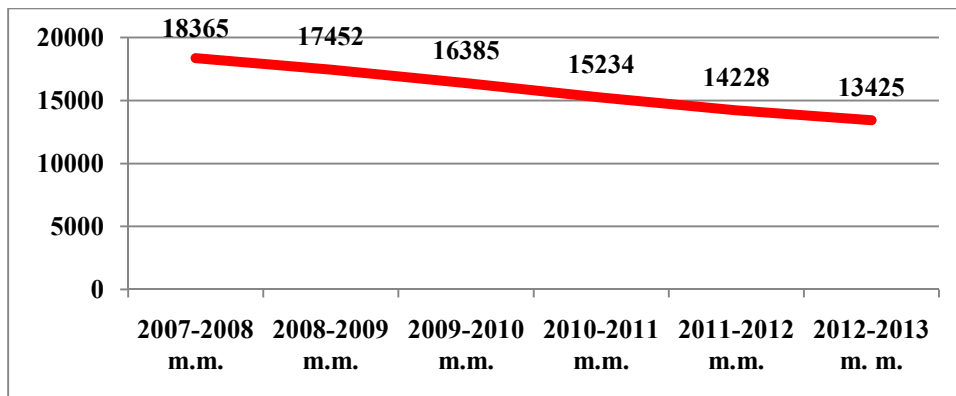

**ŠIAULIŲ MIESTO BENDROJO LAVINIMO MOKYKLŲ
MOKINIŲ PROFILAKTINIŲ SVEIKATOS PATIKRINIMŲ
DUOMENŲ ANALIZĖ 2012/13 M.**

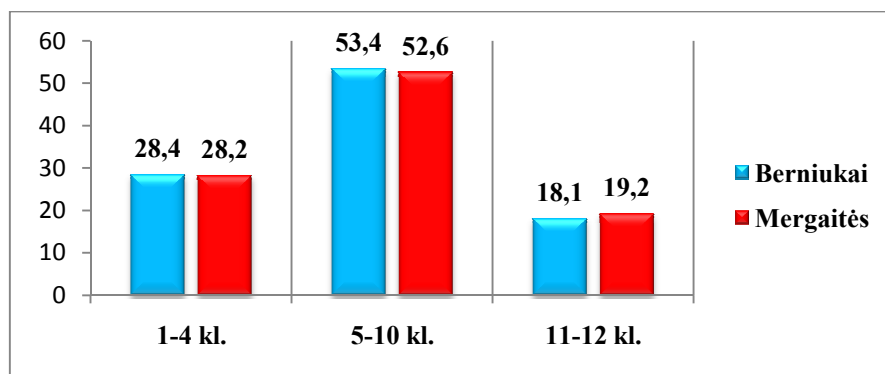
Šiauliai, 2012

Pagal mokyklų visuomenės sveikatos priežiūros specialistų pateiktus duomenis Šiaulių miesto bendrojo lavinimo mokyklų mokinių skaičius kasmet mažėja ir 2012/13 m. m. tesiekia 13 425 (103 mokiniai mokėsi nuotoliniu būdu), 803 mokiniais mažiau nei 2011/12 m. m. (žr. 1. pav.).

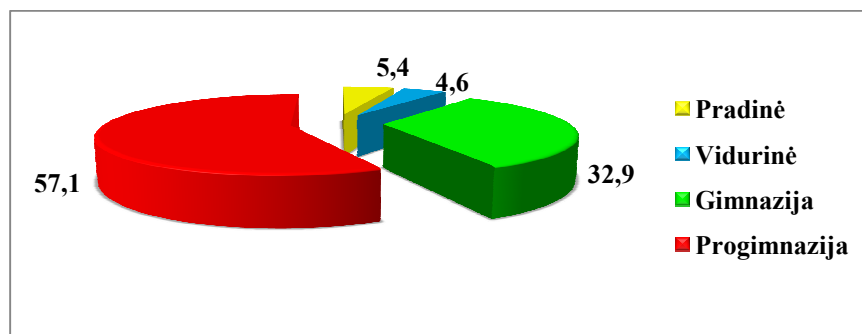
1. pav. Mokinių skaičius Šiaulių bendrojo lavinimo mokyklose 2007-2013 mokslo metais (abs. sk.).

1-4 ir 5-10 klasėse šiek tiek daugiau yra berniukų, o 11-12 klasėse mergaičių (žr. 2. pav.).

2. pav. Mokinių pasiskirstymas pagal klases (proc.).

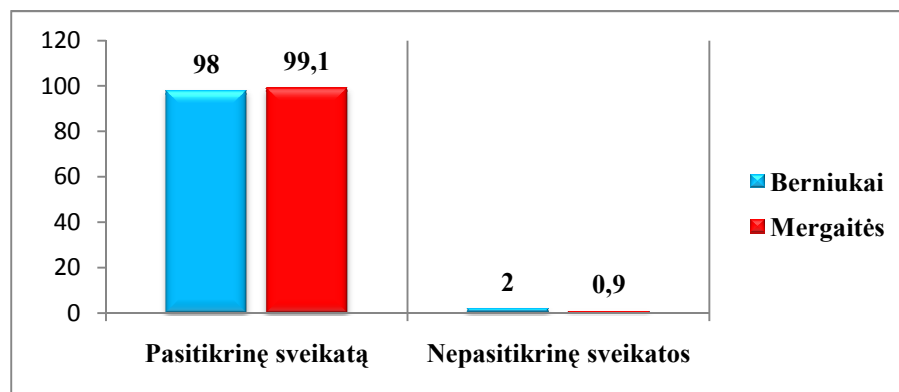
57,1 proc. vaikų mokosi progimnazijose, 32,9 proc. - gimnazijose, 4,6 proc. - vidurinėse ir 5,4 proc. pradinėse mokyklose (žr. 3. pav.).

3. pav. Šiaulių miesto mokinių pasiskirstymas pagal grupę (proc.).

Vadovaujantis 2012 m. profilaktinių sveikatos patikrinimų rezultatais (pagal formą 0,27–I/a „Vaiko sveikatos pažymėjimas“) patitikrinusių sveikatą mokinių buvo 13 227 (98,5 proc.) (6 632 mergaitės ir 6 595 berniukas), nepatitkrinusių – 195 (61 mergaitė ir 134 berniukai) (žr. 4. pav.).

98,9 proc. 1-4 klasių mokiniai patitkrino sveikatą, 5-10-okai – 98,2 proc. ir daugiausiai patitkrino sveikatą 11-12 klasės mokiniai (99 proc.). Virš 99 proc. mokinių profilaktiškai patitkrino sveikatą, kurie mokosi pradinėje mokykloje (99,9 proc.) ir vidurinėje mokykloje (92,1 proc.). Po 98,9 proc. progimnazistų ir gimnazistų taip pat patitkrino sveikatą.

4. pav. Patitkrinusių ir nepatitkrinusių sveikatą mokinių dalis (proc.).

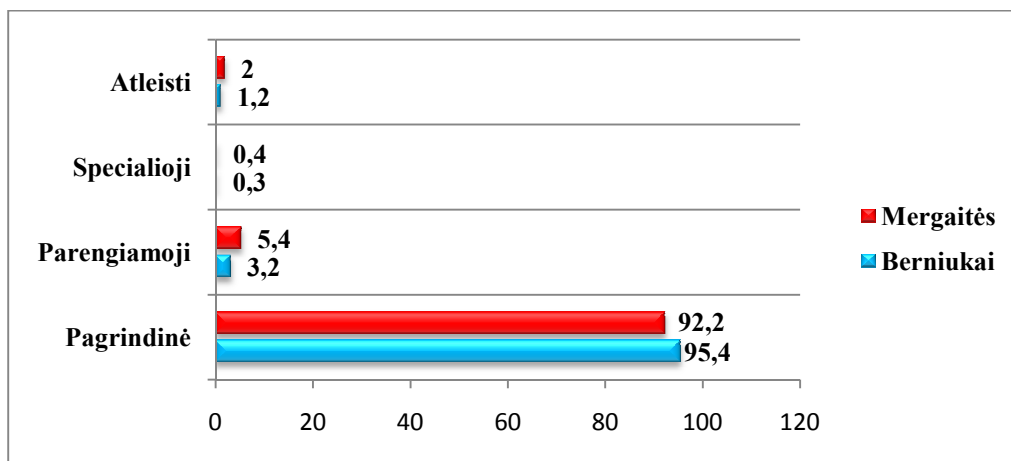
Mokinių pasiskirstymas kūno kultūros grupėse

Kūno kultūra mokykloje – svarbi bendrojo ir fizinio ugdymo proceso dalis ir mokinių sveikatos stiprinimo, taisyklingos raidos priemonė.

Pagrindinės fizinio ugdymo organizavimo priemonės mokykloje – kūno kultūros pamokos, popamokinė kūno kultūros veikla (sporto būreliai, įvairūs sporto renginiai ir kt.). Kūno kultūros pamokos privalomos visiems sveikiems mokiniams.

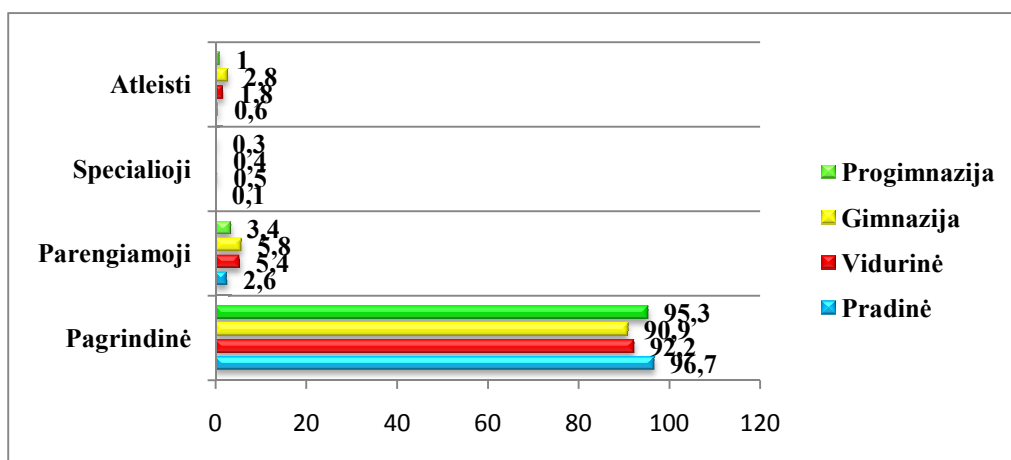
Vaikus, kurių sveikata sutrikusi, gydytojai dažnai atleidžia nuo kūno kultūros pamokų. Vis dėl to vaikams, kurių sveikata silpnesnė, dar labiau nei sveikiesiems, svarbus įvairių kūno kultūros priemonių, atitinkančių jų sveikatos lygį, teigiamas poveikis.

Šiaulių miesto bendrojo lavinimo mokyklų mokinių sveikatos būklės analizė parodė, kad į pagrindinę kūno kultūros grupę buvo priskirta 12 415 mokinių, 6 315 (95,4 proc.) berniukų ir 6 100 (92,2 proc.) mergaičių, 355 (5,4 proc.) mergaitės ir 210 (3,2 proc.) berniukų (viso–565) - į parengiamąją grupę, 28 (0,4 proc.) mergaitės ir 17 berniukų (0,3 proc.) (viso–45) - į specialiąją medicininę kūno kultūros grupę. 135 (2 proc.) mergaitės ir 78 (1,2 proc.) berniukai buvo atleisti nuo kūno kultūros pamokų (žr. 5. pav.).

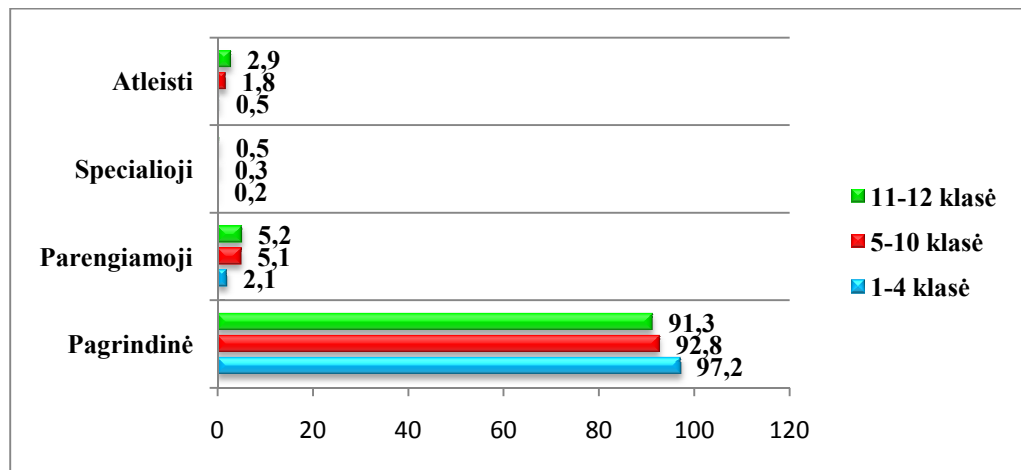
5. pav. Mokinių pasiskirstymas kūno kultūros grupėse (proc.)

Į pagrindinę kūno kultūros grupę buvo priskirta virš 90 proc. mokinių: 97,6 proc. pradinukų, 95,3 proc. progimnazistų, 90,9 proc. gimnazistų ir 92,2 proc. vidurinę mokyklą lankančių mokinių. Parengiamoji grupė daugiausiai priskirta gimnazistams – 5,8 proc., 5,4 proc. vidurinę mokyklą lankantiems mokiniams, 3,4 proc. progimnazistams ir 2,6 proc. pradinukams. Specialiąją grupę lanko apie 0,3 proc. mokinių iš kiekvienos grupės. Daugiausia atleistų nuo kūno kultūros pamokų buvo gimnaziją lankančių mokinių (2,8 proc.), antroje vietoje pagal procentus yra vidurinę mokyklą lankantys mokiniai – 1,8 proc. (žr. 6. pav.).

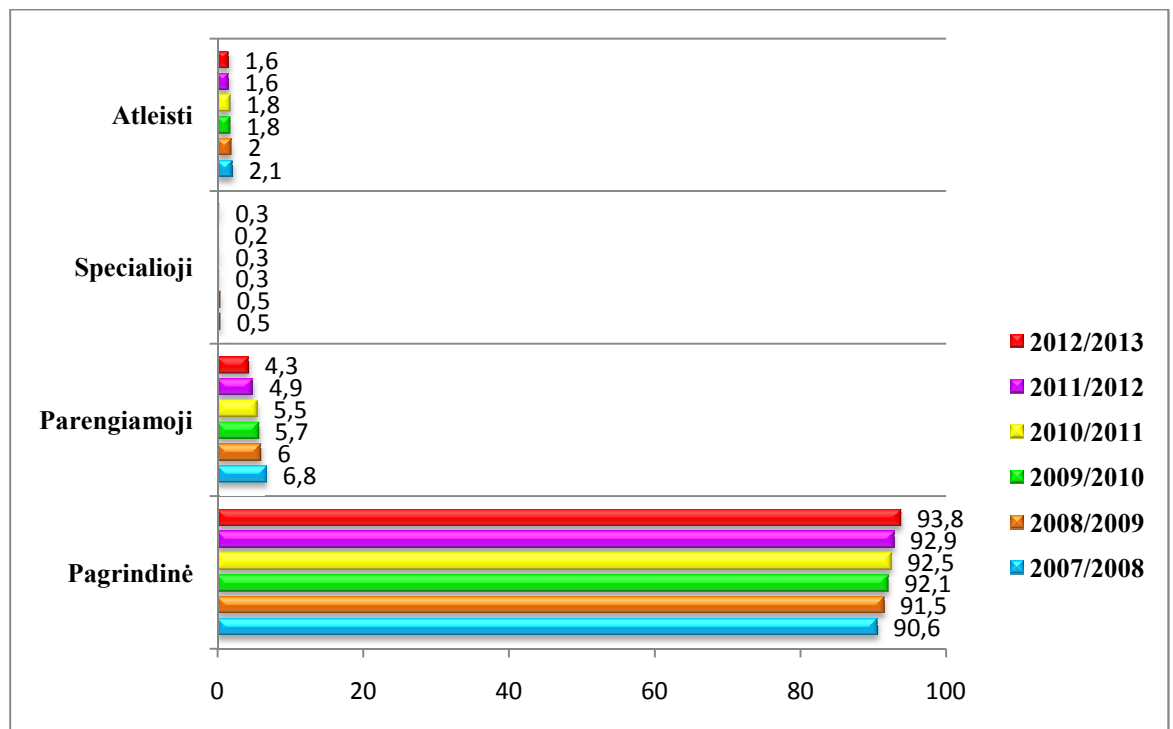
6. pav. Mokinių pasiskirstymas kūno kultūros grupėse, pagal grupes (proc.)

Taip pat buvo analizuojami mokinių pasiskirstymai kūno kultūros grupėse, pagal klases. Pagrindinę grupę daugiausiai lanko 1-4 klasių mokiniai (97,2 proc.), 2,1 proc. priskirta parengiamoji grupė, 0,2 proc. specialioji ir 0,5 proc. atleisti. Parengiamojoje (5,2 proc.) specialiojoje (0,5 proc.) grupėje ir atleistų (2,9 proc.) nuo kūno kultūros pamokų daugiausia buvo 11-12 klasės mokinių (žr. 7. pav.).

7. pav. Mokinių pasiskirstymas kūno kultūros grupėse, pagal klases (proc.)

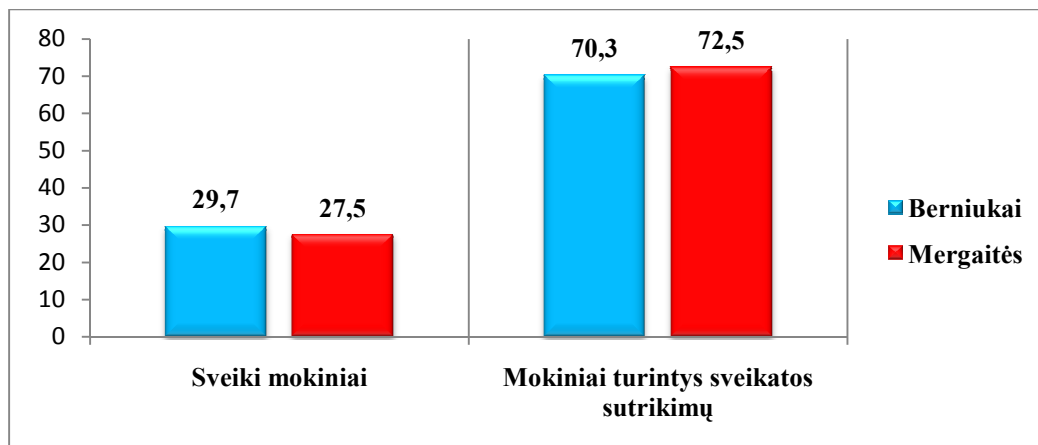
Šešerių metų mokinių sveikatos būklės analizė parodė, kad mokinių pasiskirstymas kūno kultūros grupėse kinta nežymiai. 8 paveiksle matyti procentinės mokinių dalies didėjimas pagrindinėje kūno kultūros grupėje ir mažėjimas parengiamojoje, specialiojoje bei atleistų nuo kūno kultūros pamokų.

8. pav. Mokinių pasiskirstymas kūno kultūros grupėse pagal mokslo metus (proc.)

Profilaktiškai pasitikrinusių mokinių sergamumas

Iš pasitikrinusių sveikatą mokinių – 28,6 proc. (3 786) yra sveiki, 71,4 proc. (9 461) turi sutrikimų. Analizuojant duomenis pagal lytį, sveikų berniukų (29,7 proc.) yra daugiau nei sveikų mergaičių (27,5 proc.) (žr. 9. pav.).

9. pav. Sveiki mokiniai ir mokiniai turintys sveikatos sutrikimų Šiaulių miesto bendro lavinimo mokyklose 2012/13 m. m.

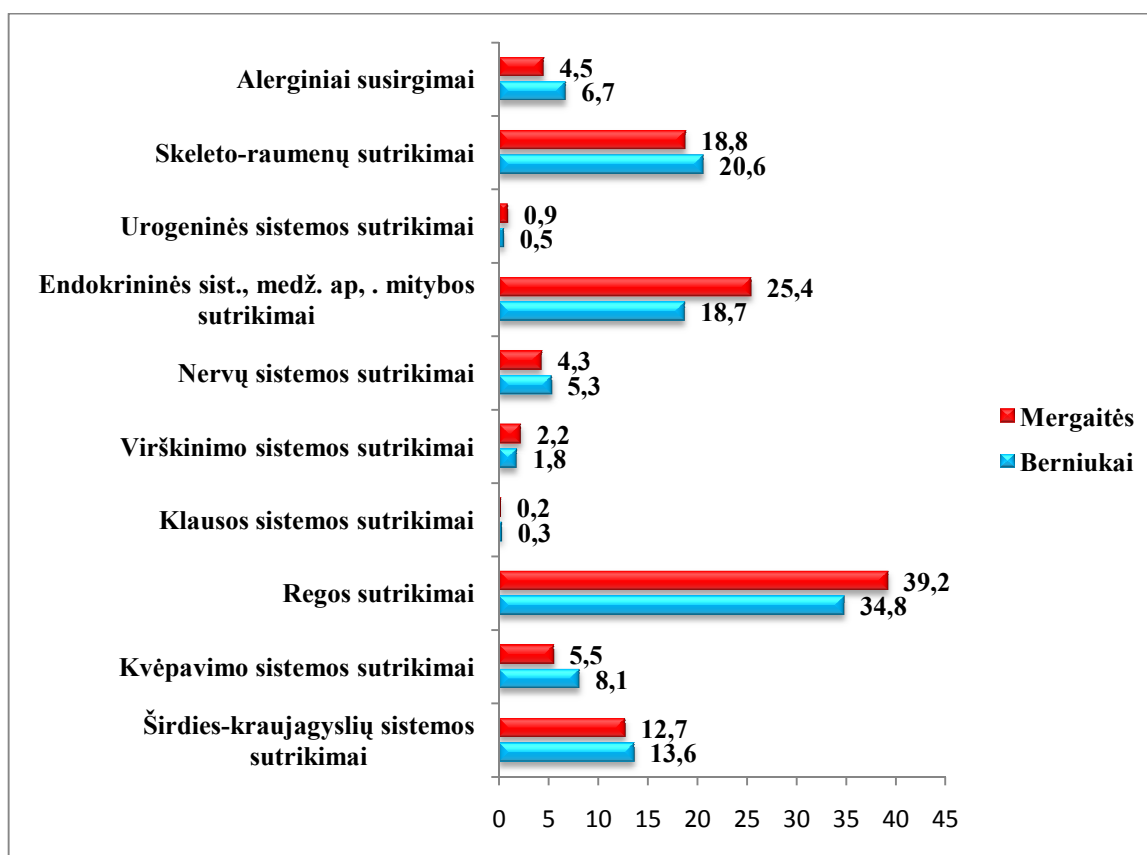
Daugiausia sveikų mokinių yra vidurinėje mokykloje (36,2 proc.) ir 11-12 klasėse (30,6 proc.) (žr. 1 lentelę).

1 lentelė.

Sveiki mokiniai ir mokiniai turintys sveikatos sutrikimų, pagal grupes ir klases 2011/12 m. m. (abs. sk. proc.).

	Pradinė	Vidurinė	Gimnazija	Progimnazija	1-4 kl.	5-10 kl.	11-12 kl.
Sveiki mokiniai	207 (28,7 %)	196 (34,5 %)	1 270 (29,1 %)	2 113 (27,8 %)	1 110 (29,6 %)	1 974 (28,1 %)	702 (28,3 %)
Mokiniai turintys sveikatos sutrikimų	515 (71,3 %)	372 (65,5 %)	3 095 (70,9 %)	5 479 (72,2 %)	2 638 (70,4 %)	5 043 (71,9 %)	1 780 (71,7 %)

Mergaitės statistiškai reikšmingai ($p < 0,05$) dažniau turi regėjimo sutrikimų (39,2 proc.), endokrininės sistemos, medžiagų apykaitos, mitybos sutrikimų (25,4 proc.) ir urogenitalinės sistemos sutrikimų (0,9 proc.). O daugiau berniukams, nei mergaitėms nustatyti nervų sistemos sutrikimai (5,3 proc.), skeleto-raumenų sutrikimai (20,6 proc.), kvėpavimo sistemos sutrikimai (8,1 proc.) bei alerginiai susirgimai (6 proc.) (žr. 10. pav.).

10. pav. Mokinių sergamumas pagal ligų klasifikaciją lyginant pagal lytį (proc.)

Širdies-kraujagyslių sutrikimai nustatyti 13,2 proc. vaikų, iš jų: 0,4 proc. yra arterinė hipertenzija, kvėpavimo sutrikimais skundžiasi 6,8 proc. mokinių, iš jų: bronchinė astma – 4,2 proc., tuberkuliozė – 0,2 proc. Nervų sutrikimų turi 4,8 proc. 1-12 klasės mokinių, iš jų: epilepsiją – 0,5 proc., galvos įtampos skausmus – 0,2 proc. 22,1 proc. mokinių skundžiasi endokrininės sistemos sutrikimais, struma nustatyta 6,3 proc. vaikams, cukrinis diabetas – 0,2 proc., antsvoris – 7,5 proc. ir sumažėjęs svoris 5 proc. mokiniams. Skeleto-raumenų sutrikimai nustatyti 19,7 proc. vaikams, iš jų: skoliozė – 4,3 proc., netaisyklinga laikysena – 11,2 proc., plokščiapėdystė – 1,3 proc. (žr. 2 lentelę).

2 lentelė.

Profilaktiškai pasitikrinusių mokinių sergamumas pagal ligų klasifikaciją ir lytį

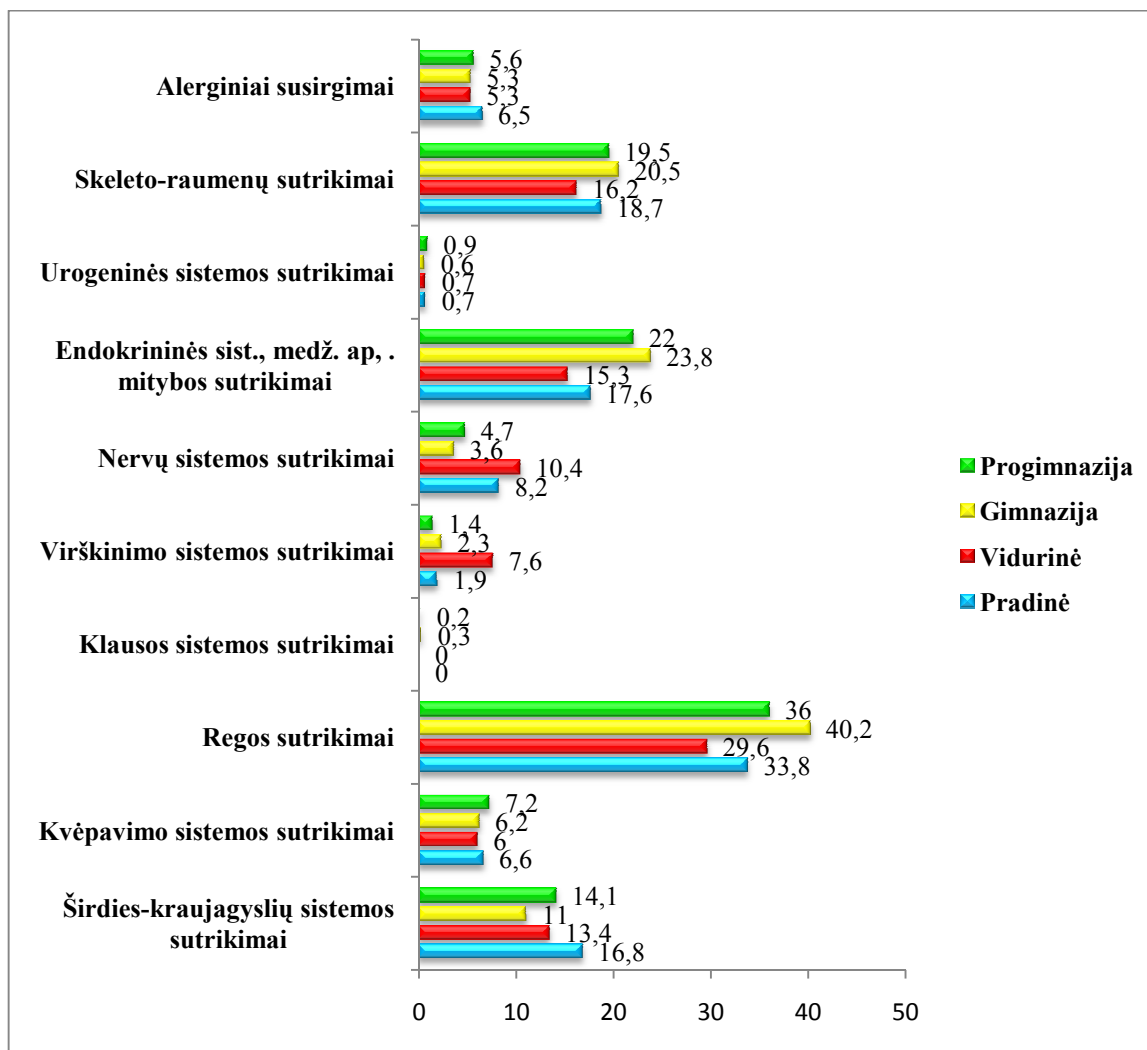
	Viso	Mergaitės	Berniukai
Širdies-kraujagyslių sistemos sutrikimai:	1 746 (13,2 %)	844 (12,7 %)	902 (13,6 %)
<i>Iš jų: arterinė hipertenzija</i>	58 (0,4 %)	16 (0,2 %)	42 (0,6 %)
Kvėpavimo sistemos sutrikimai:	902 (6,8 %)	367 (5,5 %)	536 (8,1 proc.)
<i>Iš jų: bronchinė astma</i>	552 (4,2 %)	201 (3 %)	351 (5,3 %)
<i>Iš jų: TBC</i>	20 (0,2 %)	15 (0,2 %)	5 (0,1 %)
Regos sutrikimai	4 900	2 599	2 301

	(37 %)	(39,2 %)	(34,8 %)
Klausos sutrikimai	29 (0,2 %)	12 (0,2 %)	17 (0,3 %)
Virškinimo sistemos sutrikimai	264 (2 %)	146 (2,2 %)	118 (1,8 %)
Nervų s. sutrikimai:	630 (4,8 %)	283 (4,3 %)	347 (5,3 %)
<i>Iš jų: epilepsija</i>	64 (0,5 %)	35 (0,5 %)	29 (0,4 %)
<i>Iš jų: galvos įtampos skausmai</i>	30 (0,2 %)	18 (0,3 %)	12 (0,2 %)
Endokrininės s., medž. ap., mitybos sutrikimai:	2 927 (22,1 %)	1 686 (25,4 %)	1 241 (18,7 %)
<i>Iš jų: struma</i>	836 (6,3 %)	594 (9 %)	242 (3,7 %)
<i>Iš jų: cukrinis diabetas</i>	25 (0,2 %)	8 (0,1 %)	17 (0,3 %)
<i>Iš jų: antsvoris</i>	994 (7,5 %)	503 (7,6 %)	491 (7,4 %)
<i>Iš jų: sumažėjęs svoris</i>	668 (5 %)	371 (5,6 %)	297 (4,5 %)
Urogenitalinės sistemos sutrikimai	99 (0,7 %)	63 (0,9 %)	36 (0,5 %)
Skeleto-raumenų sistemos sutrikimai	2 608 (19,7 %)	1 244 (18,8 %)	1 364 (20,6 %)
<i>Iš jų: skoliozė</i>	568 (4,3 %)	331 (5%)	237 (3,6 %)
<i>Iš jų: netaisyklinga laikysena</i>	1 489 (11,2 %)	678 (10,2 %)	811 (12,3 %)
<i>Iš jų: plokščiapėdystė</i>	174 (1,3 %)	69 (1 %)	105 (1,6 %)
Alerginiai susirgimai	737 (5,6 %)	296 (4,5 %)	441 (6,7 %)

Regos sutrikimai daugiausia nustatyti gimnazijos klasėse (40,2 proc.), taip pat gimnazijose daugiau mokinių serga skeleto-raumenų sutrikimais (20,5 proc.). bei 23,8 proc. nustatyti endokrininės sistemos, medžiagų apykaitos, mitybos sutrikimai. Iš visų grupių, taip pat gimnazistams dažniausiai nustatyta struma (9,3 proc.).

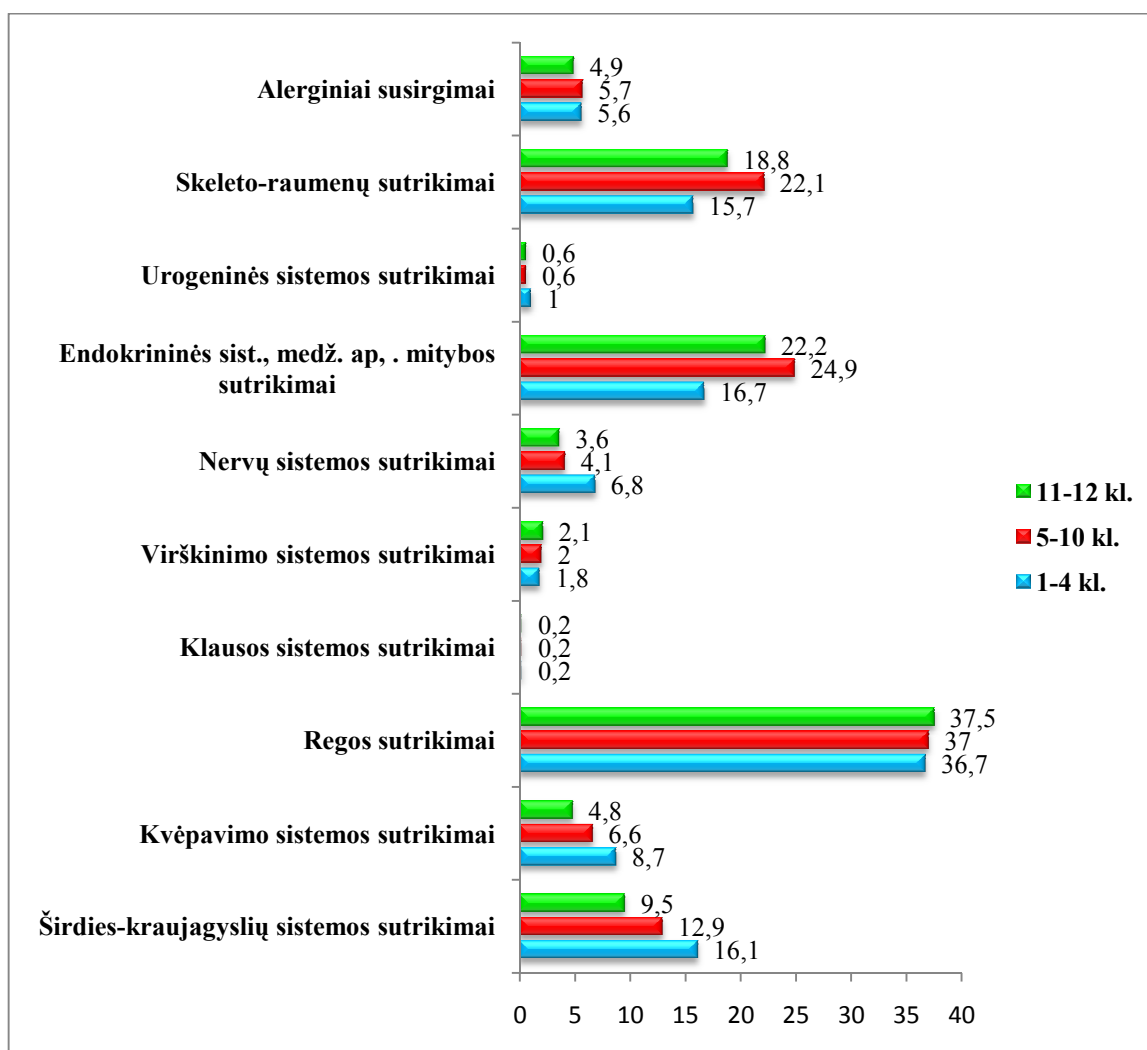
Širdies-kraujagyslių sistemos sutrikimai daugiausia nustatyti pradinėje mokykloje (16,8 proc.) ir progimnazijoje (14,1 proc.).

7,2 proc. progimnazistų nustatyti kvėpavimo sistemos sutrikimai iš jų: 4,6 proc. bronchinė astma (žr. 11. pav., 3 lentelę).

11. pav. Mokinių sergamumas pagal ligų klasifikaciją, lyginant pagal grupę (proc.)

Analizuojant sergamumą pagal klases, matome, kad regos sutrikimų daugiausia nustatyti vyriausių klasių (11-12 kl.) mokiniams (37,5 proc.). Sergamumas regos sutrikimais didėja su klase. Endokrininės sistemos, medžiagų apykaitos, mitybos sutrikimai dažniausiai serga 5-10-ai (24,9 proc.) ir 11-12-ai (22,2 proc.). Širdies-kraujagyslių (16,1 proc.), kvėpavimo (8,7 proc.) ir nervų sistemos sutrikimai (6,8 proc.) daugiausia nustatyti 1-4 klasių mokiniams. Skeleto-raumenų sutrikimai nustatyti 15,7 proc. 1-4 klasės mokinių, 22,1 proc. 5-10 klasės ir 18,8 proc. 11-12 klasės mokinių. Iš jų netaisyklinga laikysena nustatyta 13,3 proc. 5-10-ams, 9,7 proc. 1-4-ams ir 7,8 proc. 11-12-ams (žr. 12. pav. ir 3 lentelę).

12. pav. Mokinių sergamumas pagal ligų klasifikaciją, lyginant pagal klasę (proc.)

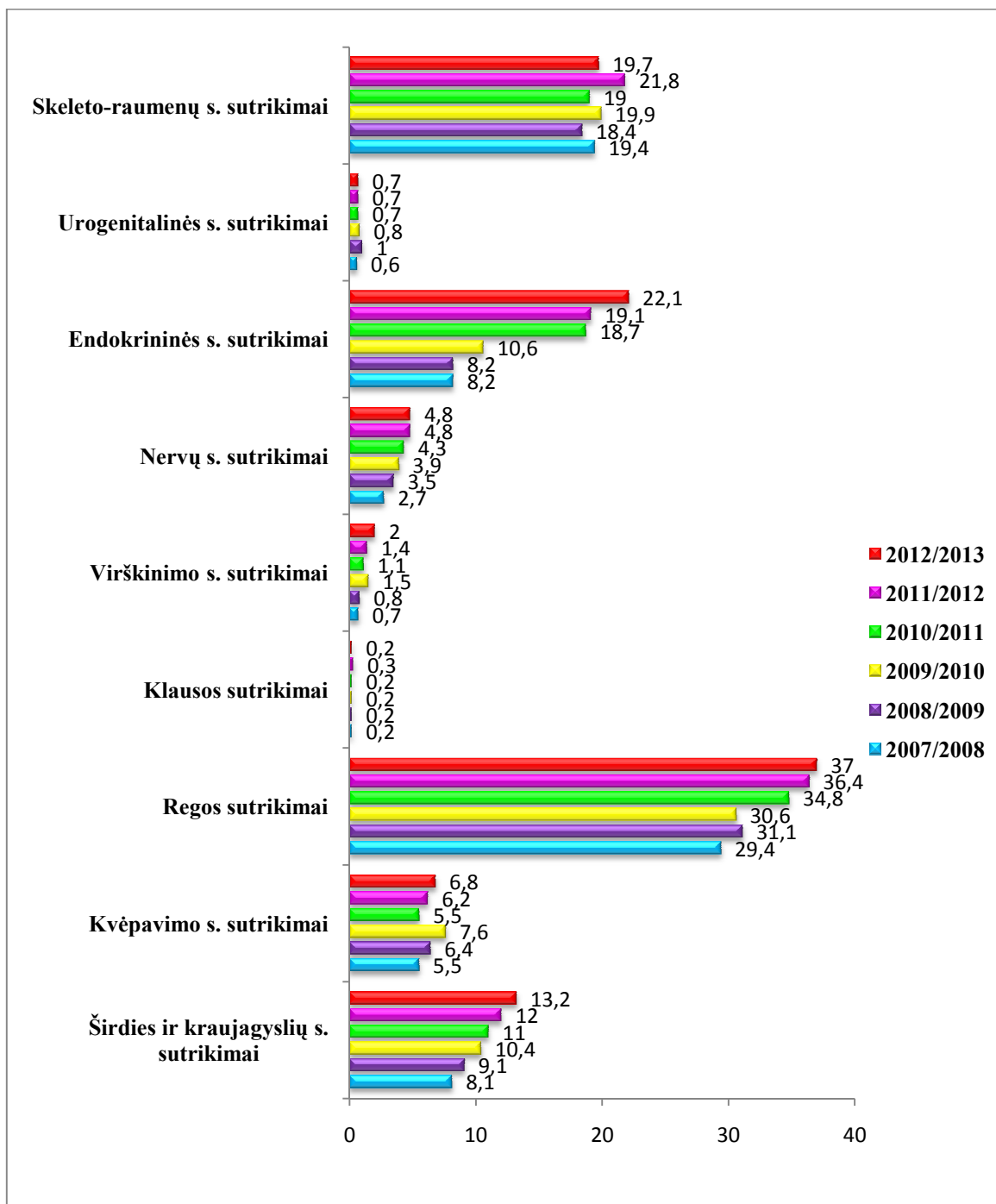
3 lentelė.

Profilaktiškai pasitikrinusių mokinių sergamumas pagal ligų klasifikaciją pagal grupę ir klasę

	Prad.	Vid.	Gim.	Prog.	1-4 kl.	5-10 kl.	11-12 kl.
Širdies-kraujagyslių s. sutrikimai:	121 (16,8 %)	76 (13,4 %)	479 (11 %)	1 070 (14,1 %)	604 (16,1%)	905 (12,9 %)	237 (9,5 %)
<i>Iš jų: arterinė hipertenzija</i>	0	4 (0,7 %)	42 (1,0 %)	12 (0,2 %)	1 (,0%)	27 (0,4%)	30 (1,2%)
Kvėpavimo s. sutrikimai:	48 (6,6 %)	34 (6 %)	272 (6,2 %)	5549 (7,2 %)	325 (8,7%)	460 (6,6%)	118 (4,8%)
<i>Iš jų: bronchinė astma</i>	44 (6,1 %)	17 (3 %)	138 (3,2 %)	353 (4,6 %)	213 (5,7%)	282 (4 %)	57 (2,3%)
<i>Iš jų: TBC</i>	3 (0,4 %)	1 (0,2 %)	9 (0,2 %)	7 (0,1 %)	8 (0,2%)	5 (0,1%)	7 (0,3%)
Regos sutrikimai	244 (3,8 %)	168 (29,6 %)	1 753 (40,2%)	2 735 (36%)	1 376 (36,7%)	2 593 (37%)	931 (37,5%)
Klausos sutrikimai	0	0	11 (0,3%)	18 (0,2%)	9 (0,2%)	14 (0,2%)	6 (0,2%)
Virškinimo s. sutrikimai	14 (1,9%)	43 (7,6%)	102 (2,3%)	105 (1,4%)	68 (1,8%)	143 (2%)	53 (2,1%)
Nervų s. sutrikimai:	59 (8,2%)	59 (10,4%)	159 (3,6%)	353 (4,7%)	254(6,8%)	286 (4,1%)	90 (3,6%)

<i>Iš jų: epilepsija</i>	1 (0,1%)	4 (0,7%)	18 (0,4%)	41 (0,5%)	18 (0,5%)	35 (0,5%)	11 (0,4%)
<i>Iš jų: galvos įtampos skausmai</i>	1 (0,1%)	0	11 (0,3%)	18 (0,2%)	4 (0,1%)	18 (0,3%)	8 (0,3%)
Endokrininės s., medž. ap., mitybos sutrikimai:	127 (17,6%)	87 (15,3%)	1 038 (23,8%)	1 675 (22%)	628 (16,7%)	1 748 (24,9%)	551 (22,2%)
<i>Iš jų: struma</i>	15 (2,1%)	34 (6%)	408 (9,3%)	379 (5%)	96 (2,6%)	524 (7,5%)	216 (8,7%)
<i>Iš jų: cukrinis diabetas</i>	3 (0,4%)	0	10 (0,2%)	12 (0,2%)	6 (0,2%)	16 (0,2%)	3 (0,1%)
<i>Iš jų: antsvoris</i>	52 (7,2%)	33 (5,8%)	287 (6,6%)	622 (8,2%)	248 (6,6%)	604 (8,6%)	142 (5,7%)
<i>Iš jų: sumažėjęs svoris</i>	52 (7,2%)	13 (2,3%)	195 (4,5%)	408 (5,4%)	181 (4,8%)	375 (5,3%)	112 (4,5%)
Urogenitalinės s. sutrikimai	5 (0,7%)	4 (0,7%)	25 (0,6%)	65 (0,9%)	39 (1%)	45 (0,6%)	15 (0,6%)
Skeleto-raumenų s. sutrikimai	135 (18,7%)	92 (16,2%)	896 (20,5%)	1 485 (19,5 %)	590 (15,7%)	1 552 (22,1%)	466 (18,8%)
<i>Iš jų: skoliozė</i>	24 (3,3%)	21 (3,7%)	297 (6,8%)	226 (3%)	68 (1,8%)	337 (4,8%)	163(6,6%)
<i>Iš jų: netaisyklinga laikysena</i>	76 (10,5%)	54 (9,5%)	409 (9,4%)	950 (12,5%)	365 (9,7%)	930 (13,3%)	194(7,8%)
<i>Iš jų: plokščiapėdystė</i>	25 (3,5%)	2 (0,4%)	39 (0,9%)	108 (1,4%)	78 (2,1%)	77 (1,1%)	19 (0,8%)
Alerginiai susirgimai	47 (6,5%)	30 (5,3%)	232 (5,3%)	428 (5,6%)	212 (5,6%)	403 (5,7%)	122 (4,9%)

Analizuojant šešių metų mokinių sveikatos sutrikimų dinamiką, matyti, kad kasmet vaikams vis daugiau nustatoma regos, endokrininės, širdies ir kraujagyslių, kvėpavimo ir virškinimo sistemos sutrikimų (žr. 13. pav.).

13. pav. Profilaktiškai pasitikrinusių mokinių sveikatos sutrikimų dinamika lyginant pagal mokslo metus (proc.)

Apibendrinimas

- Šiaulių miesto bendrojo lavinimo mokyklų mokinių skaičius mažėja (kasmet virš tūkstančio vaikų).
- Pasitikrusių sveikatą mokinių dalis kasmet auga.
- Didėja vaikų dalis pagrindinėje kūno kultūros grupėje ir mažėja parengiamojoje, specialiojoje bei atleistų nuo kūno kultūros pamokų skaičius.
- Visiškai sveikų vaikų skaičius kasmet mažėja.
- 2012 m. mokiniams daugiausia nustatyta regos, skeleto – raumenų sistemos bei endokrininės sistemos sutrikimų. Mergaitės statistiškai reikšmingai ($p < 0,05$) dažniau turi regėjimo sutrikimų (39,2 proc.), endokrininės sistemos, medžiagų apykaitos, mitybos sutrikimų (25,4 proc.) ir urogenitalinės sistemos sutrikimų (0,9 proc.). Daugiau berniukams nei mergaitėms nustatyti nervų sistemos sutrikimai (5,3 proc.), skeleto-raumenų sutrikimai (20,6 proc.), kvėpavimo sistemos sutrikimais (8,1 proc.) bei alerginiai susirgimai (6 proc.). Lyginant 2007 – 2012 m. laikotarpį, kasmet vaikams vis daugiau nustatoma regos, širdies ir kraujagyslių, kvėpavimo ir virškinimo bei endokrininės sistemos sutrikimų.

Rekomendacijos

Lėtinių neinfekcinių ligų rizikos veiksnių stebėseną ir profilaktiką turi būti pradėta dar iki vaikui pradedant lankyti mokyklą.

Būtina atkreipti didesnę dėmesį į regos, skeleto – raumenų, endokrininės sistemos sutrikimus, bei širdies-kraujagyslių sistemų sutrikimus, ypač 1-4 klasių mokinių tarpe. Turi būti skatinama mokinių sveika mityba bei didinamas jų fizinis aktyvumas. Mokyklose vykdomi sveikatos projektai turėtų būti nukreipti į šių problemų sprendimą.

Būtina gerinti psichologinį klimatą mokyklose, taip užkertant kelią vaikų sergamumui nervų sistemų ligomis.

Parengė: Šiaulių m. savivaldybės visuomenės sveikatos biuro
Visuomenės sveikatos stebėsenos ir programų skyrius